

CE REZISTĂ LA PROBA TIMPULUI?
Exercițiile Fraternității Comunione e Liberazione
Rimini, 12 aprilie 2019

Notițe din Introducerea lui Julián Carrón

Poate că niciodată nu am venit aici atât de conștienți ca acum de faptul că noi nu suntem în stare să facem să dureze lucrurile frumoase care ni se întâmplă în viață. Și poate că niciodată nu am fost la fel de conștienți ca azi de cât de mult avem nevoie de cineva care să reziste la proba timpului, răspunzând la nevoia noastră infinită ca lucrurile să dureze.

De aceea, să îi cerem Spiritului, singurul în stare să reziste și să răspundă la toată dorința de plinătate care ne constituie.

Discendi, Santo Spirito

Încep prin citirea mesajului care ne-a fost trimis de către Sfântul Părinte: «Cu ocazia cursului de Exerciții spirituale, care îi reunește la Rimini pe membrii Fraternității Comunione e Liberazione, însoțiți anul acesta de remarcabila temă „Ce rezistă la proba timpului?», Suveranul Pontif vă adresează gândurile sale cordialele, menționând legământul că memoria sacrificiului lui Cristos și întruparea Sa în istorie sunt ajutorul concret, oferit de către Dumnezeu Tatăl, pentru a depăși orice aversiune și mediocritate a vremurilor actuale. Papa Francisc, în timp ce vă invită să examinați cu atenție semnele timpurilor și să recunoașteți în numeroasele istorii ale sfinților prilejul de construire a lăcașului Său în lume, vă trimite din suflet, prin mijlocirea Fecioarei Maria, implorata binecuvântare apostolică, răspândind-o asupra tuturor celor prezenți, a familiilor lor și a întregii mișcări. Cardinal Pietro Parolin, Secretar de Stat al Sfinției Sale».

1. O întrebare care nu poate fi eliminată

Am rămas foarte uimit de interesul trezit de întrebarea pe care ne-am propus-o ca titlu al acestor zile pe care le petrecem împreună: «Ce rezistă la proba timpului?». Acest lucru se vede din numărul contribuțiilor pe care le-ați trimis: două mii. Vă sunt cu adevărat recunoscător pentru ajutorul pe care mi-l dați în drumul nostru comun. Deja s-a întâmplat asta cu studenții, care, în fața aceleiași întrebări, au resimțit puternic lovitura. Dar, pentru noi, adulții, problema dobândește o amploare mai mare, fiindcă avem mai mult timp acumulat și o istorie mai lungă pe umerii noștri, și, deci, mai multe elemente pentru a putea răspunde. De aceea am hotărât să punem în centrul Exercițiilor Fraternității aceeași întrebare, pentru că și noi trebuie să facem aceeași verificare.

Primirea întrebării a fost, pentru mulți dintre voi, un fel de surpriză, care a dat naștere, în primul rând, unei recunoștințe: «M-am simțit cuprinsă de o recunoștință imensă», scrie cineva. Și alta: «Permite-mi să îți mulțumesc pentru această întrebare pe care ai vrut s-o împărtășești cu fiecare dintre noi. Ne-a făcut din nou conștienți de faptul că suntem fiecare o bucățică din carisma care a avut un impact atât de mare în viața noastră și care ne face să fim aici, acum, ca să luăm în serios întrebarea ta». Altcineva: «Cu o recunoștință imensă aștept să vină Exercițiile. Inima mea, deși adesea obosită, așteaptă. Așteaptă ce anume? Să Îl audă vorbind din nou, fiindcă nimic nu umple

inima mea și nimic nu îmi provoacă rațiunea așa ca El, adică nimic nu îmi înflăcărează umanitatea atât de mult ca El! Ce har am primit!»).

Interesul suscitât în mulți dintre voi de această întrebare este semnul că ea nu a fost percepută ca fiind ceva abstract, ci ca o întrebare existențială, care a atins în noi un nerv descoperit, a interceptat o problemă crucială a vieții, de care nu se poate fugi. Interesul demonstrat arată cât de mult simțim nevoia urgentă de ceva care să dureze. Și asta uimește și mai tare, din moment ce trăim într-o societate lichidă și deci ar trebui să fim obișnuiți cu faptul că nimic nu durează. De fapt, o privire asupra situației, asupra stilului de viață caracteristic multora dintre noi, tineri și adulți, dezvăluie o labilitate, un caracter schimbător, un dans continuu al percepțiilor contradictorii. De multe ori cădem pradă unui vârtej de afecțiune, de sentimente, în care totul se construiește repede și se dărâmă la fel de repede; în consecință, foarte ușor ajungem victime ale dezamăgirii. Nimic nu pare să țină, timpul consumă, golește totul; ceea ce s-a întâmplat ieri își pierde puterea asupra noastră, își pierde farmecul.

Spunea deja Gaber în cântecul său *Ilogica Veselie*: «Știu că lumea și tot restul / știu că totul se destramă».¹ Și îi răspunde ecoul lui Vasco Rossi: «Nimic nu durează, nimic nu durează / Și tu știi asta».²

Dar dacă nimic nu durează, de ce nu ne mulțumim cu ceea ce avem, de ce – în schimb – omul încearcă să îmbânzească sau să anestezieze nevoia urgentă făcând apel la medicamente, așa cum îl pune Houellebecq să facă pe personajul din ultimul său roman? Serotonina, scrie, «este o pastiluță mică, albă, ovală, divizibilă. Nu creează și nici nu transformă; interpretează. Face ca ceea ce era definitiv, să fie trecător; face ca ceea ce era sigur, să fie întâmplător. Oferă o nouă interpretare a vieții – mai puțin bogată, mai artificială, care poartă pecetea unei anumite rigidități. Nu oferă niciun fel de fericire, și nici de adevărată consolare, acțiunea sa este de altă natură: transformând viața într-o serie de formalități, îi permite omului să trișeze. De aceea, îi ajută pe oameni să trăiască, sau cel puțin să nu moară – pentru o perioadă. Moartea, totuși, sfârșește prin a se impune, învelișul molecular se distruge, procesul de descompunere își reia cursul».³

Întrebarea care răsună în aceste Exerciții nu poate fi suprimată, revine, în inevitabilitatea ei absolută. «Această dramă [a vieții] [...] – deși poate fi tratată ca o joacă, și privită superficial de toate tipurile de sceptici și de ignoranți fericiți – este *singura*. Și nu se poate scăpa de ea fără a renunța, în același timp, la viață. În sfârșit, drama este serioasă; și viața noastră nu este o farsă, din simplul motiv că este unică, și partea care ne revine nu poate fi schimbată: poate fi doar refuzată».⁴

2. A lua în serios întrebarea este primul gest de prietenie

Primul gest de prietenie față de noi înșine și între noi este acela de a nu cenzura această întrebare, de a o lua în serios. Primul gest de prietenie față de sine însuși, a cuiva care este bolnav, constă în a-și lua în serios propria boală. E simplu. Și dacă ai un prieten bolnav, primul gest de prietenie față de el este să-l îndemni să aibă grijă de el. La polul opus se află acea decădere care demonstrează o lipsă de afecțiune față de sine.

De aceea, chiar de la prima pagină din *Alla ricerca del volto umano* [În căutarea chipului uman, n. tr.], don Giussani ne avertizează: «Cel mai mare obstacol în drumul nostru uman este „neglijarea” eului». Primul punct al unui drum uman este, așadar, «contrariul acestei „neglijări”»,

¹ «L' illogica allegria», parole di A. Luporini, musica di G. Gaber, 1981-1982, © Edizioni CURCI.

² «Dannate Nuvole», parole e musica di V. Rossi, 2014, © EMI.

³ M. Houellebecq, *Serotonina*, La nave di Teseo, Milano 2019, p. 331.

⁴ D. de Rougemont, *La persona e l'amore*, Morcelliana, Brescia 2018, p. 57.

adică «un interes față de propriul eu», față de propria persoană. Un interes care ar putea părea evident, «în timp ce nu este așa, chiar deloc»: e suficient, de fapt, să ne uităm la comportamentul nostru obișnuit ca să vedem «ce fisuri mari de gol se deschid în textura cotidiană a conștiinței noastre și ce rătăcire a memoriei».⁵

Atunci, prima condiție la care ne recheamă don Giussani este o afecțiune față de sine, ca prim gest de prietenie față de noi înșine. «Dacă această [...] afecțiune față de uman – nu afecțiune față de uman ca obiect estetic, privit și tratat în mod poetic, ci afecțiune umană ca atașament plin de stimă și compasiune, de milă, față de sine, afecțiune ca și cum am avea față de noi înșine un pic din acel atașament pe care mama ta îl avea față de tine, mai ales atunci când erai mic (dar chiar și acum, când ești mare) – dacă un pic din acest atașament nu se regăsește în noi, față de noi înșine, e ca și cum ar lipsi terenul pe care să construim».⁶

Deci, «prima condiție pentru ca [...] mișcarea ca eveniment [...] să se realizeze [...] este tocmai acest sentiment al propriei umanități: „afecțiune față de sine”».⁷ «Iată aici începutul, cel dintâi început:» – scrie Etty Hillesum – «a ne lua în serios pe noi înșine [...]. Chiar aceasta este munca pe care o putem face și pentru aproapele nostru: să-l conducem tot mai mult pe direcția spre sine însuși, să-l captăm și să-l oprim din fuga sa departe de sine, să-l luăm de mână și să-l reconducem la originile sale care îi aparțin».⁸

Cel care nu cenzurează întrebarea, datorită unei afecțiuni față de sine pe care a experimentat-o deja, este singurul în măsură să le-o adreseze și altora. De aceea, un prieten adevărat este cel care pune întrebarea, așa cum don Giussani ne-a pus-o nouă: «Ce rezistă la proba timpului?».⁹ Este o întrebare care ne constrânge să fim noi înșine și nu ne lasă să alunecăm în neant. Mulți dintre voi ați scris asta. Citesc doar câteva dintre contribuțiile voastre: «Mulțumesc că m-ai trezit din amorțeala mea trimițându-mi această întrebare: „Ce rezistă la proba timpului?”». «M-am gândit că întrebarea pe care ai pus-o putea fi o întrebare chiar pentru mine și nu „pusă doar așa... ca să fie pusă”, gândindu-mă, ca de obicei, că oricum o să răspundă cineva». «Mulțumesc pentru această întrebare a ta, care mă „bântuie” de când am citit-o, fără să mă lase în pace. Mulțumesc cu adevărat pentru felul în care ne provoci libertatea și pentru felul în care ne inviți să mergem în profunzime fiecare, cu propriile-i circumstanțe». «Înainte de orice alt cuvânt, aș vrea să-ți spun că această solicitare mi-a dominat zilele: o companie profundă când deschideam ochii dimineața și când îi închideam seara».

Este vorba despre o întrebare, în ultimă instanță, inevitabilă. E suficient să dispară experiența pe care cineva o trăiește cu un prieten sau cu persoana iubită ca această întrebare să apară, chiar dacă poate fi formulată cu o notă de scepticism: dar atunci, dacă chiar și această prietenie sau iubire se năruie, ce anume rezistă cu adevărat?

Este un cântec al lui Guccini, *Farewell*, care descrie acest fenomen. Este vorba despre o poveste de iubire care se termină: «Era ușor să trăiesc atunci, fiecare oră», «ni se părea că am găsit cheia / secretă a lumii», «când ne revedeam era ca și cum ne-am fi născut din nou. / Dar fiecare poveste poartă în sine aceeași dezamăgire, același sfârșit / și păcatul a fost să cred specială o poveste normală», «timpul ne uzează și ne strivește».¹⁰

⁵ L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, Rizzoli, Milano 1995, p. 9.

⁶ L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)*, Bur, Milano 2008, p. 291.

⁷ *Ibidem*, p. 294.

⁸ E. Hillesum, *Il bene quotidiano*, San Paolo, Cinisello Balsamo (Mi) 2014, p. 44.

⁹ Cfr. J. Carrón, L. Giussani, *Vivente è un presente!*, suppl. a *Tracce-Litterae Communionis*, ottobre 2018, p. 2.

¹⁰ «Farewell», parole e musica di F. Guccini, 1993, © EMI-BMG.

Este o experiență pe care o descriu și unele dintre contribuțiile voastre; de exemplu aceasta: «Vârsta mi-a provocat o duritate mai mare, o apărare în fața a ceea ce se întâmplă, ca să nu trebuiască să sufăr. Adevărul este că timpul consumă, este o sită nemiloasă care lasă să curgă ceea ce nu a fost conservat, și pe mine mă sperie foarte tare să descopăr că nu am salvat suficient de multe: atunci întind niște straturi de uitare, acopăr, mă pierd, renunț chiar și la a mă bucura de ce e bun, pentru ca durerile nemângâiate să nu își facă apariția și să nu se deschidă abisuri pe care să nu le mai pot închide. Predomină un soi de lăncezeală, mă cuibăresc în rituri și în tabieturi, așa cum fac bătrânii, astfel părți din viața mea le las cu mare atenție afară. Chiar și experiența mea în mișcare a devenit, cu trecerea timpului, o „mătușă bătrână” de care sunt atașată, seamănă în mod trist cu o păturică de somn, cu un anestezic care, cu timpul, creează obișnuință și nici măcar nu mai funcționează. Eu știu că punctul se află aici, că cu cât caut mai mult controlul, cu cât țin mai mult pentru mine, cu atât mai puțin se salvează, cu atât mai puțin renaște. Știu că trebuie să învăț să ofer tocmai ceea ce doare mai tare, ceea ce eu nu pot repara, dar în cel mai bun caz reușesc să ascund, așa cum se face cu praful ascuns sub preș».

Este aceeași concluzie amară la care ajunge geniul poetic al lui Baudelaire: «Nu-mi fuse tinerețea decât furtună oarbă, / Brăzdată ici și colo de raze-ntunecate / Iar trăznetul și ploaia făcură atâta zarvă, / Că-mi rămăseră fructe puține și stricate. / Veni însă și timpul să îmi repar grădina, / Acum că mă atinse a gândurilor toamnă, / Voi reuși eu oare să nivelez colina / Pe care stau, de teamă, a apei care toarnă? / Și cine știe dacă se va găsi vreo vrajă, / Ca din pământul astfel spălat, ca și o plajă, / Răsadele să crească și să își dea verdeața? / Vai, Timpul ne mănâncă pe nesimțite viața, / Și-acest Dușman obscur ce inima ne-o roade, / Din sângele pierdut el crește și dă roade!».¹¹

Este frica, în fond, că toate vor deveni nimic, că totul ar fi înșelătorie și aparență, cum spune Montale: «Poate că într-o dimineață-naintând printr-un văzduh / de sticlă sterp, voi vedea marele miracol: / nimicul ridicându-se la spate, / golul pe urma mea, cu groază de bețiv.».¹²

Guccini, Baudelaire și Montale nu ne lasă să revenim la treburile noastre așa cum eram înainte pentru că ne pun în fața ochilor urgența vieții: cu scepticismul sau nihilismul lor ne constrâng să ne confruntăm și mai mult cu întrebarea. Altfel trăim ca niște disperați. Cum descrie Houellebecq: «Lipsit atât de dorințe, cât și de motive ca să trăiesc [...], țineam disperarea la un nivel acceptabil, se poate trăi fiind disperați, în fond majoritatea oamenilor trăiesc așa, poate uneori se întrebă dacă se pot lăsa duși de o rafală de speranță [...], pentru a răspunde mai apoi negativ. Totuși insistă, și este un spectacol înduioșător».¹³

Dar prieten nu este doar cel care pune întrebarea, ci și cel care nu se dă în spate în fața încercărilor ei, fugind sau distrăgându-și atenția; deci, nu doar cel care pune întrebarea, dar și cel care o ia în serios. Am venit la Exerciții pentru asta: ca să fim ajutați să trăim în adevăr, fără să trebuiască să ne uităm în altă parte fiindcă totul ne sperie, fiindu-ne frică de gol.

«Cine îmi susține greutatea și singurătatea?», întrebă cineva dintre voi, «cine mă însoțește într-o alegere grea? Cum poate fi salvată clipa mea? După treizeci de ani de experiențe îmbogățite de darul credinței, în timp, toate obiectivele parțiale pe care mi le-am pus și pe care mi le pun (unele le-am atins chiar) lasă spațiu, în mod inexorabil, acestei întrebări. Acum, pentru mai puțin decât această întrebare [fără să iau în serios această întrebare] nu mai am chef să mișc nici măcar un deget. Nici cu familia, nici cu munca, nici cu prietenii, și cu atât mai puțin cu necunoscuții».

¹¹ C. Baudelaire, «Dușmanul», în *Florile răului*, traducere de Nicula Florin Dănuț, sursa <http://www.poezie.ro/index.php/poetry/13906749/Du%C5%9Fmanul>

¹² E. Montale, «Forse un mattino andando in un'aria di vetro...», *Ossi di seppia*, in Id., *Tutte le poesie*, Oscar Mondadori, Milano 1990, p. 42.

¹³ M. Houellebecq, *Serotonina*, op. cit., p. 221.

3. Așteptarea

Venind aici, vrem să ne susținem în lupta pe care fiecare dintre noi o duce între a nu mai aștepta nimic și a nu putea înceta să se confrunte cu acea dorință de a fi fericit care ne constituie, așadar cu dorința unei fericiri care să dureze, care să nu se dizolve în spațiul unei zile sau a unui sezon.

Cât de arzătoare și cât de generalizată este drama celor care se gândesc că nu există răspuns la întrebarea umană, și, totuși, nu reușesc s-o elimine. Tolstoi descrie asta: «Omul se uită în jur și caută răspunsuri la propria întrebare, și nu găsește niciunul. Găsește în jurul său doctrine care dau răspunsuri la întrebări pe care el nu și le pune deloc, dar un răspuns la acea întrebare pe care el și-o pune nu există [...]. Și [...] se trezește singur în fața unei lumi întregi, cu acele teribile întrebări ale sale care îi sfâșie sufletul».¹⁴ Singur.

Uneori chiar și în prietenii noștri simțim frica de anumite întrebări, cum îmi scrie cineva: «În pofida a tot ceea ce am trăit, auzit și văzut, în acest moment, în care îmi pui întrebarea, mă îndepărtez ca să nu disper, fiindcă greutatea vieții e prea mare, mai ales spaima că lucrurile n-ar fi veșnice, s-ar pierde; timpul trece și nimic nu rămâne. Atunci când ridic aceste probleme prietenilor mei, mă simt ca un marțian, unul care „se tot chinuie cu sensul vieții și care se teme de moarte”; deci, mă trezesc că sunt în urmă, stau în zeama mea, pare că nu există nimic care să țină în fața probei timpului».

Dar tocmai această întrebare, care sfâșie sufletul, îl face pe Borges să caute fără încetare ceea ce îi poate răspunde: «Voi insista să îl caut până în ziua / ultimilor mei pași pe pământ»,¹⁵ străduindu-se astfel să rămână sincer până la capăt cu sine însuși.

Uneori poate părea chiar o nebunie să îți pui această întrebare. Și totuși, urgența despre care vorbim este atât de constitutivă, încât, în ciuda oricărui aparent bun simț, omul sincer nu poate, în ultimă instanță, să se sustragă. De aceea Camus se revoltă și afirmă, strigă adevărul acestei inevitabile urgențe, prin vocea lui Caligula: «Dar nu sunt nebun, ba, dimpotrivă, nu am fost niciodată mai chibzuit. Doar că am simțit deodată nevoia de imposibil [...]. Lucrurile, așa cum sunt, nu mi se par satisfăcătoare. [...] Lumea, așa cum e făcută, nu-i de suportat. Iată de ce am nevoie de lună sau de fericire, sau de nemurire, de orice lucru oricât de nebunesc, numai să nu aparțină acestei lumi».¹⁶

Dificultatea de a găsi răspuns ne face să ne întrebăm dacă ceea ce căutăm nu ar fi un vis. Poetul spaniol Antonio Machado nu doar că are îndrăzneala de a-și pune serios această întrebare, ci arată care este condiția pentru a putea sesiza semnele, dacă eventual ar apărea, ale unui răspuns: o inimă trează, care privește și care ascultă. Scrie: «Inima mea va fi adormit? / Stupi, voi ai visurilor mele, / ci nu mai lucrați? A secat / fântâna gândirii? / Sunt goale gălețile / rotitoare, de umbră pline? // Nu, inima-mi nu doarme. / E trează, de-a pururi trează. / Nici doarme, nici visează, / privește, cu ochii deschiși, / depărtate semne și ascultă / la marginea mării liniști».¹⁷

Atunci când e luată în serios, viața ne duce acolo, pe malul mării tăceri, adică a Misterului, în fața căruia putem doar să rămânem cu ochii sinceri, deschiși, limpezi, așteptând de la Misterul însuși vreun semnal, rămânând să ascultăm dacă ne dă sau nu vreun semn. Doar cine se află în această poziție de deschidere originală poate surprinde, când apare, dând buzna, un răspuns la

¹⁴ L. Tolstoj, *Sulla vita*, Feltrinelli, Milano 2018, p. 78.

¹⁵ J.L. Borges, «Cristo in croce», in Id., *I congiurati*, Mondadori, Milano 1986, p. 17.

¹⁶ A. Camus, «Caligola», atto I, scena IV, in Id., *Opere*, Bompiani, Milano 1973, p. 664.

¹⁷ A. Machado, «Inima mea va fi adormit?», *Singurătăți* (1899-1907), în *Poezii și poeme*, Ed. Pentru Literatură Universală, București 1964, p. 77.

dorința inimii, poate recunoaște semnele manifestării sale. A-și pune întrebarea, a lăsa ca ea să se dezvăluie, ne face să fim atenți ca să putem surprinde orice fărâma de răspuns, oriunde ar fi ea.

Acest aspect este foarte bine descris de o poezie a lui Patrizio Barbaro: «Ochiul privește. [...] Este singurul care își poate da seama de frumusețe [...] frumusețea se vede pentru că e vie și deci reală. Să spunem mai bine, că se poate întâmpla s-o vedem. [...] Problema este să avem ochi și să nu știm vedea, să nu privim lucrurile care se întâmplă. [...] Ochi închiși. Ochi care nu mai văd. Care nu mai sunt curioși. Care nu se mai așteaptă să se întâmple nimic. Poate pentru că nu cred că frumusețea există. Dar pe deșertul străzilor noastre Ea trece, rupând limita cea finită și umplând ochii noștri de dorință infinită».¹⁸

4. Neprevăzutul

Frumusețea trece, se întâmplă, fără să ne ceară voie, provocând orice scepticism, orice nihilism. Și, dacă cineva e atent, o poate sesiza. Așadar, tot ceea ce ni se cere este să fim atenți ca s-o surprindem când trece. «Nu datorită scrupulelor – scrie, de fapt, Camus în lucrarea sa *Carnete* – cineva poate deveni mare. Măreția vine, dacă Dumnezeu vrea, ca o zi frumoasă».¹⁹

Toată viața noastră se riscă în sesizarea momentului în care frumusețea trece prin fața ochilor noștri. Cum pot recunoaște că am sesizat-o sau nu? Văd asta din faptul că, dintr-o dată, îmi deschide ochii, trezindu-mi dorința.

Dar care este frumusețea cea mai necesară? Este întâmplarea unei preferințe, a unei preferințe ultime pe care cu toții așteptăm să o experimentăm. Fiindcă preferința este metoda oricărei deșteptări, a oricărei eliberări, a oricărei generări a umanului, a eului.

Povestește cineva dintre voi: «Acum un an am angajat o tânără profesoară ca să predea la clasele primare. Trăiește aceeași condiție de confuzie ca mulți alți tineri, mai ales anxietatea generată de faptul că nu ar fi la înălțimea circumstanțelor. Zilele trecute a venit la mine și mi-a povestit că de când este la școală e mai rău ca înainte, fiindcă i se deschid multe întrebări și multe răni. I-am spus că, atunci, este în cel mai bun moment al vieții sale, că întrebările și rănilor se deschid în fața a ceva ce, într-o oarecare măsură, oferă deja o speranță. Mi-a spus că nu, că rănilor sunt mult mai dureroase, și că înainte avea cel puțin o carapace, în timp ce la școală carapacea a explodat. Atunci mi-a povestit povestea sa, cu toate durerile suferite. Apoi, pentru o scurtă perioadă a mers la școala Newman, unde a și lucrat două zile. Când s-a întors, mi-a zis: „La Newman mi s-a întâmplat ceva. Ceva ce nu știu ce este. Dar oamenii din jur și-au dat seama, fiindcă îmi spun asta. Îmi spun că sunt mai bucuroasă și mai liniștită. Mi-o spun asta colegii și cei din familie. Și eu văd că mi s-a întâmplat ceva. Ce anume? Nu-mi spune că e Dumnezeu, fiindcă nu pot accepta așa ceva”. I-am spus să nu își facă probleme în privința lui Dumnezeu, ci să fie sinceră până la capăt cu experiența ei. M-a întrebat: „De ce mi s-a întâmplat mie acest lucru? Aici sunt mulți care nu cred, cărora nu li s-a întâmplat nimic. Poate e datorită nevoii pe care o am, din cauza rănilor deschise pe care o am?”».

Iată, frumusețea care trece prin pustietatea străzilor noastre este sesizată de cel care are cu adevărat nevoie, de cel care are această rană și această puritate.

Ce ușor este să recunoaștem frumusețea – adică evidența unei preferințe care trezește eul nostru – atunci când se întâmplă! Frumusețea este un a fi aleși care ne face să devenim noi înșine. Cum spune o poezie a lui Pedro Salinas: «Atunci când tu m-ai ales / – iubirea a fost cea care a ales – /

¹⁸ P. Barbaro, «*Ah uno sguardo* – dedicata a Pasolini», in «Una domanda a cui non so rispondere», a cura di F. Pierangeli, *30Giorni*, n. 11, 2000.

¹⁹ A. Camus, *Taccuini. III, 1951-1959*, Bompiani, Milano 1992, p. 34.

am ieșit din marele anonim / al tuturor, din neant [atunci când tu-ul apare e ca și cum ne-ar scoate din neant] [...]. / Dar atunci când mi-ai spus „tu” – mie, da, mie, dintre toți – / mai sus decât stele / sau corali am ajuns [mă duci la stele]. / Și bucuria mea / să cutreiere a-nceput / vrăjită de a ta ființă, înăuntrul freamătului tău. / Stăpân peste mine m-ai făcut, tu / dându-mi te mie. / Am trăit, trăiesc. Dar oare până când? [...] / Unul printre alții eu voi fi / atunci când pe tine n-o să te mai am»,²⁰ atât de determinant ești tu pentru ca eu să devin eu însumi.

Atunci marea problemă pe care o avem în față, prieteni, e aceasta: există ceva, s-a întâmplat ceva în viața noastră care se distinge de tot ceea ce nu durează și își pierde puterea asupra noastră? «Iată – scrie Kierkegaard în *Jurnalul* său – ceea ce e important în viață: să fi văzut o dată ceva, să fi auzit un lucru atât de mare, atât de extraordinar încât orice altceva ar fi un nimic comparativ cu acesta și chiar dacă am uita tot restul, acel lucru nu l-am mai putea uita niciodată».²¹

De aceea este vorba de a privi tot ceea ce ni s-a întâmplat ca să vedem dacă s-a arătat sau nu ceva în stare să dureze, să reziste la pustiirea înfăptuită de trecerea timpului. S-a întâmplat vreodată ceva, cineva, în viața noastră, care s-a arătat a fi în stare să reziste la proba timpului? A existat ceva care a fost în stare să agațe viața noastră în mod stabil? Este marea problemă cu care trebuie să se confrunte fiecare dintre noi, privind-și propria experiență personală, dacă nu vrea să vadă cum se duce totul de răpă.

Acest «ceva» despre care vorbim, Montale îl numește «neprevăzut»: «Un neprevăzut / e singura speranță». Dar mulți susțin că «este o prostie să ne spunem asta»,²² și uneori așa ne gândim și noi.

Cu toate acestea, nimeni nu se va putea pune de-a curmezișul pentru ca ceva nou să nu apară în fața ochilor noștri – pentru că sunt mult mai multe lucruri în cer și pe pământ decât în oricare filosofie a noastră, după formularea marelui Shakespeare²³ –: ceva «n-ar fi putut exista și e aici», spunea Giussani în 1968, ceva «ce n-ar fi putut exista pentru că nu ne-am gândit niciodată la așa ceva, nu puteam concepe [și nici imagina], și e aici».²⁴

Dacă am venit la Rimini e pentru că cel puțin o dată, cel puțin la un moment dat, ni s-a întâmplat acest «neprevăzut», care ne-a agățat viața atât de tare, încât ne face să participăm la un gest ca acesta. Dacă am venit aici este pentru că suntem încă deschiși la posibilitatea de a întâlni acel «tu» care ne-a făcut să ieșim din anonim, care l-a făcut pe fiecare dintre noi cu adevărat el însuși, unic. Mulți dintre noi așteaptă reînnoirea acestei întâlniri.

Cel puțin o dată, cel puțin la un moment dat ni s-a întâmplat ceva de care ne este dor. Cineva dintre voi descrie așa: «Mă gândesc la întrebarea care ne-a fost trimisă: „Ce rezistă la proba timpului?”. Bună întrebare! Situații de familie care nu se schimbă niciodată, ba, dimpotrivă, pare că se adâncesc, încet, încet, într-o groapă și mai mare ca să se scufunde. Relații și structuri care par consolidate, dar în care, în fond, se pare că nu poți avea nicio siguranță. Nu poți avea siguranță pentru că nimeni nu poate garanta că nu îl va răni atât de mult pe celălalt încât să nu audă apoi că îi este refuzată iertarea sau că, după cursul firesc al lucrurilor, chiar și prietenii cele mai profunde, mai devreme sau mai târziu, rănesc sau dezamăgesc sau ne lasă baltă. Și nu există nicio structură pe care violența proprie sau a celorlalți să nu o poată sparge în bucăți, după un ideal propriu de revoluție și dreptate. Pe urmă, să te bazezi pe propriile energii umane sau pe propria bunătate e la limita ridicolului. Sincer, câteodată îmi vine să mă uit la viața mea și să o văd ca pe un mormânt

²⁰ P. Salinas, *La voce a te dovuta*, Einaudi, Torino 1979, p. 195.

²¹ S. Kierkegaard, *Diario. I (1834-1849)*, Morcelliana, Brescia 1962, p. 239.

²² E. Montale, «Prima del viaggio», vv. 22-27, in Id., *Tutte le poesie*, op. cit., p. 390.

²³ «Ci sono più cose in cielo e in terra, Orazio, che non nella tua filosofia» (W. Shakespeare, *Amleto*, atto I, scena V).

²⁴ J. Carrón, L. Giussani, *Vivente è un presente!*, suppl. a *Tracce-Litterae Communionis*, cit., p. 11.

imens. Și, în ultima vreme, zile întregi mă simt așa. Mi se pare la fel de ridicol să-mi spun: „Ah, ce frumos, acum mă duc la Exerciții și o să mi se spună ce rezistă la proba timpului, pe urmă mă întorc acasă și totul se va schimba”. Dar atunci, de ce vin? Vin, cred, datorită unicului lucru pe care mi se pare că îl pot defini ca fiind constant: o ultimă atracție indestructibilă față de ceva care trăiește în mișcare și de care nu reușesc să mă desprind. Vin ca să caut unicul lucru de care mi-e cu adevărat dor».

De aceea, să cerem, prieteni, ca fiecare dintre noi să fie din nou atins, în orice situația s-ar afla, de privirea Domnului, de acea preferință care l-a făcut să renască, astfel încât să poată experimenta cât de prețioasă e viața sa și că nu e condamnat s-o vadă cum alunecă în neant.

Să cerem așadar, să fim încă o dată cuprinși de acea preferință ultimă pe care o așteaptă ființa noastră: «Tu ești prețios în ochii mei»;²⁵ tu, nu altcineva, nu altul diferit de tine; tu acum, așa cum ești, nu atunci când te vei schimba. Acum! Nu ești condamnat să aluneci în gol! Atât ești de prețios în ochii Săi.

Instrumentul angajamentului pe care ni-l cerem în aceste zile este liniștea. Așa că să ne ajutăm unii pe alții cu seriozitatea noastră, înainte de toate prin respectarea liniștii. Spunea, de fapt, don Giussani: «Petrecem împreună o zi întreagă sau un pic mai mult de atât pentru o clipă de mai mult adevăr despre viața noastră. Am făcut multe sacrificii, foarte mulți dintre voi ați făcut chiar sacrificii mari ca să veniți; să încercăm să profităm cât mai mult posibil, să încercăm să beneficiem de bucuria unui moment de familiaritate cu Domnul, mai plin decât cele mai bune zile din tot anul nostru. Este un angajament [...] la care trebuie să contribuim, care poate asigura un rezultat cu adevărat bun [...]. Instrumentul pentru acest angajament este liniștea. [...] Și, de fapt, liniștea nu este un nimic, [...] este o rugăciune, este conștiința de a ne afla în fața lui Dumnezeu, [...] este o cerere». De aceea, «chiar și cărțile care ne sunt propuse spre cumpărare, se pot cumpăra în liniște»,²⁶ susținându-ne reciproc. «Atragem atenția asupra liniștii mai ales în timpul deplasărilor; apoi liniștea asbolută trebuie păstrată în timp ce intrăm în sală unde memoria va fi ajutată de muzica pe care o vom asculta și de picturile pe care le vom vedea; astfel ne vom predispune să privim, să ascultăm, să auzim cu mintea și cu inima ceea ce oarecum Dumnezeu ne va propune». Pentru că «ceea ce facem împreună în această zi și jumătate nu este decât un aspect al marelui gest plin de iubire cu care Domnul – oricum ți-ai da seama de asta – îți împinge viața [și pe a mea] spre acel Destin care este el».²⁷

Liniștea, deci, e ca să putem vedea bine aceste lucruri (când cineva are ulcer la stomac, nu îl rezolvă ignorându-l, oricum îl cară peste tot după el, și a nu înfrunta problema face doar ca viața lui să fie mai împovărată, insuportabilă).

Avem posibilitatea de a fi împreună, de a putea privi totul fără frică, așa ca publicanii care mergeau la Isus deoarece cu El puteau fi ei înșiși, nu aveau nevoie să fie la înălțime, erau îmbrățișați așa cum erau ei.

Liniștea – cel puțin o dată pe an, s-o lăsăm să pătrundă în noi până în măduva oaselor! –, rugăciunea, cântecele, indicațiile pe care ni le vom da nu sunt niște instrucțiuni formale, ci niște sugestii, astfel încât noi toți să trăim acest gest cu seriozitatea pe care viața însăși o impune.

Putem trăi la maxim, prieteni, dar trebuie să vrem asta.

²⁵ Is 43,4.

²⁶ L. Giussani, *La convenienza umana della fede*, Bur, Milano 2018, p. 211-213.

²⁷ L. Giussani, *Dare la vita per l'opera di un Altro*, Esercizi Spirituali della Fraternità di Comunione e Liberazione, Rimini 8-10 maggio 1992, suppl. a *CL-Litterae Communionis*, giugno 1992, p. 5.